

Implementation of Moral School under the Project of King Education Fund 3rd Batch (Southern Provinces)

Noraida Mamah

M.Ed. (Educational Administration), Graduate Student
Department of Educational Administration, Faculty of Education
Prince of Songkla University, Pattani Campus

Wuttichai Niemted

Ph.D. (Educational Administration), Assistant Professor
Department of Educational Administration, Faculty of Education
Prince of Songkla University, Pattani Campus

Ekkarin Sungtong

Ph.D. (Educational Administration), Assistant Professor
Department of Educational Administration, Faculty of Education
Prince of Songkla University, Pattani Campus

Abstract

The purposes of this research consisted of quantitative and qualitative method were 1) to study the level of performance based on moral school process under the project of King Education Fund 3rd Batch (Southern Provinces), 2) to study the performance problems of moral school process under the project of King Education Fund 3rd Batch in Southern provinces, and 3) to find out the guidelines for the development of moral school under the project of King Education Fund 3rd Batch in Southern provinces. The population for quantitative method was eight schools participating in the project under King Education Fund 3rd Batch in three southern border provinces : Narathiwat, Yala and Pattani. The respondents composed of 15 persons from each school : 1 school administrator, 1 teacher in charge of the project, 4 heads of administrative departments, 8 subject teachers, and 1 school committee, in the total of 120 persons. The instrument was the questionnaire in a 5-point rating scale. The data was analyzed with frequency, percentage, mean, standard deviation. For the qualitative method, six key informants chosen from 3 schools (from each province) by purposive sampling were 2 persons from each school : school administrator and teacher in charge of the project. The instrument was a semi-structured interview protocol. The data was analyzed with content analysis.

The findings indicated that 1) Performance based on moral school development process under the project of King Education Fund 3rd Batch in Southern provinces in overall was at the high level. When considering all aspects, it was found that the aspect of school supervision and monitoring was higher than others. 2) The performance problems of moral school process under the project of King Education Fund 3rd Batch in Southern provinces revealed three aspects as follows: the staffs lacked of recognition and continuity to elevate teachers and student leaders, there was no supervision and monitoring to the project, and lacked of a clear tools for evaluation. 3) Guidelines for the development of moral school under the project of King Education Fund 3rd Batch in Southern provinces showed that school should arrange a field trip for a pilot school of morality, organize the activities with a clear format of moral support corresponding a plan or project, and have the internal supervision continuously.

Keywords: The Moral School Development Process, Moral School, The Project of King Education Fund

การดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม ในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้)

โนรಾಯดา มามะ

ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา), นักศึกษาปริญญาโท
ภาควิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

วุฒิชัย เนียมเทศ

ค.ด. (บริหารการศึกษา), ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ภาควิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

เอกรินทร์ สังข์ทอง

Ph.D. (Educational Administration), ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ภาควิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมฯ ในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) 2) เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมฯ ในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) และ 3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมฯ ในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) ประชากร ได้แก่ โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) จำนวน 8 โรงเรียน ในจังหวัดนราธิวาส ยะลา ปัตตานี โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามโรงเรียนละ 15 คน ได้แก่ ผู้บริหาร 1 คน หัวหน้างาน 4 คน ผู้รับผิดชอบโครงการฯ 1 คน ครูผู้สอน 6 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา 3 คน รวมทั้งหมด 120 คน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสอบถาม มาตรฐานส่วน 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเลือกแบบเจาะจง คือ โรงเรียนในโครงการกองทุนฯ ในจังหวัดนราธิวาส ยะลา และปัตตานี จังหวัดละ 1 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน คือ ผู้บริหาร 1 คน ผู้รับผิดชอบโครงการฯ 1 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมฯ ในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการนิเทศติดตามโรงเรียน มีระดับการดำเนินงานสูงกว่าด้านอื่น และด้านการลงมือปฏิบัติของโรงเรียน มีระดับการดำเนินงานต่ำกว่าด้านอื่น ๆ 2) ปัญหาการดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมฯ พบว่า โรงเรียนประสบปัญหาบุคลากรขาดความตระหนักและขาดความร่วมมือ โรงเรียนขาดการนิเทศติดตามภายใน อีกทั้งขาดความต่อเนื่องในการพัฒนา แกนนำ รวมถึงเครื่องมือการประเมินผลไม่ชัดเจน 3) แนวทางการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมฯ พบว่า โรงเรียนควรจัดให้มีการศึกษาดูงานโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมตามแผนและควรมีการนิเทศติดตามภายในอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

คำสำคัญ: กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนคุณธรรม โครงการกองทุนการศึกษา

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชประสงค์ “ให้โรงเรียน สร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง” และทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้ง “โครงการกองทุนการศึกษา” โดยได้ประทานพระราชทรัพย์ ส่วนพระองค์เพื่อดำเนินงานในกองทุนฯ และได้พระราชทาน หลัก 3 ประการในเรื่องของครูและนักเรียน ดังนี้ “ให้ครู รักเด็ก และเด็กรักครูให้ครูสอนให้เด็กมีน้ำใจต่อเพื่อน ไม่ให้แข่งขันกัน แต่ให้แข่งกับตัวเองและให้เด็กที่เรียนเก่ง ช่วยสอนเพื่อนที่เรียนช้ากว่าให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียน ทำร่วมกันเพื่อให้เห็นคุณค่าของความสามัคคี” (โครงการ กองทุนการศึกษา, 2557)

ปัจจุบันพบว่ามีเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการพัฒนากระบวนการสื่อสารสนเทศและการสื่อสารในโลกยุคไร้พรมแดน ทำให้ มนุษย์รับรู้ข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ ส่งผลให้ผู้เรียนซึ่งเป็นเยาวชน ของชาติบริโภคข่าวสาร มีพฤติกรรมเลียนแบบนำไป ปฏิบัติโดยขาดวิจารณญาณ ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ตามมามากมาย เช่น ปัญหายาเสพติด อาชญากรรม การแต่งกายล่อแหลม เป็นต้น (ทีศนา แคมมณี, 2546) การศึกษาถือเป็นเครื่องมือทางสังคมที่สำคัญที่สุดในการ สร้างสรรค์สังคมที่เข้มแข็ง (สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา, 2550)

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักใน การปฏิรูปการศึกษา มีนโยบายให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษาดำเนินงานตามพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ฯ โดยการ “สร้างคนดีให้กับบ้านเมือง” ซึ่งปัจจุบันมีสถานศึกษา เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรมเป็นจำนวนมาก และ ในปี 2560 ขยายผลให้ครอบคลุมโรงเรียนทั่วประเทศ

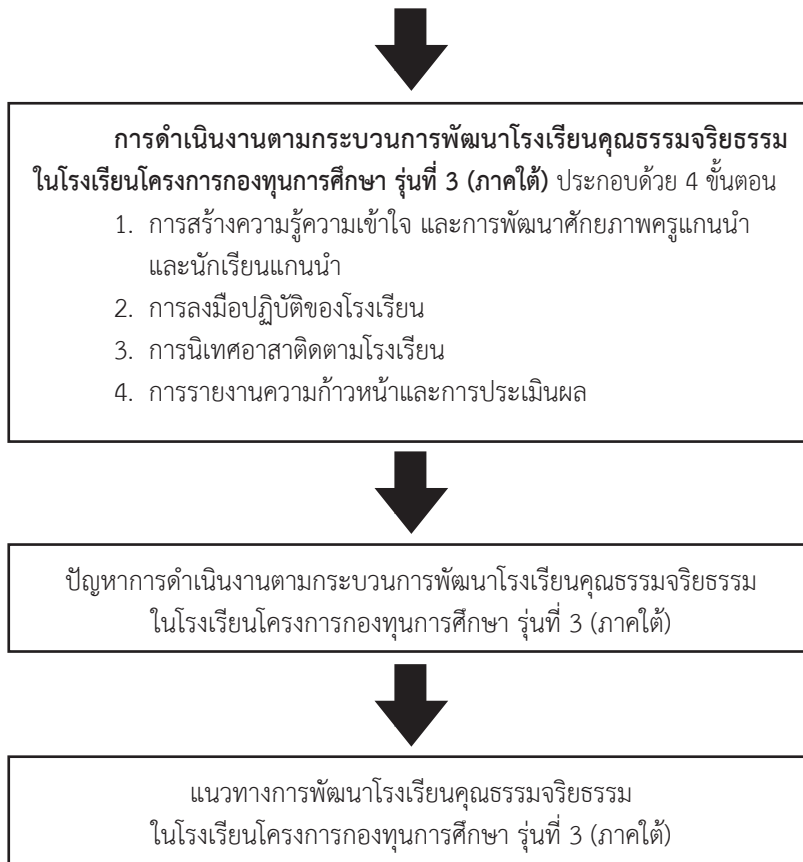
ความสำเร็จของโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ ได้ ขยายผลสู่โรงเรียนในโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา ในรุ่นที่ 3 (ภาคใต้) ปี พ.ศ. 2557 จำนวน 8 โรงเรียน พัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของ ทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมความดีเป็นการ พัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อย่าง ยั่งยืนและอบรมบ่มเพาะคนดีเข้าสู่สังคม

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจ จะศึกษาการดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียน คุณธรรมจริยธรรม ในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลที่ได้จาก การวิจัยประยุกต์ใช้ พัฒนา ปรับปรุงและเป็นแนวทางใน การดำเนินงาน รวมทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อนำไปสู่ความสงบสุขโดยการสร้างคนดีแก่ บ้านเมือง สนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระ ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราชบรมนาถบพิตร ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานตามกระบวนการ พัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม ในโครงการกองทุน การศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้)
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามกระบวนการ พัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม ในโครงการกองทุน การศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้)
- 3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรม ในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) ครอบคลุมคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงาน ตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม ใน โรงเรียนโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative method) และเชิงคุณภาพ (Qualitative method) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพพร้อมกัน ผู้วิจัยไม่นำข้อมูลทั้งสองประเภทมารวมกัน แต่อภิปรายสนับสนุนกันได้ ใช้วิธีการวัดที่แตกต่างกัน โดยวิจัยเชิงปริมาณใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) ว่ามีการดำเนินการในระดับใด ส่วนวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม ใน

โครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) และศึกษาแนวทางการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม ในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้)

ประชากรที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) จำนวน 8 โรงเรียน ในจังหวัดนราธิวาส ยะลา และปัตตานี โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามโรงเรียนละ 15 คน คือ ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน หัวหน้างาน 4 ฝ่าย 4 คน ผู้รับผิดชอบโครงการฯ 1 คน ครูผู้สอน 6 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา 3 คน รวมทั้งหมด 120 คน ส่วนการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรม โดยการเลือกแบบเจาะจงจาก คือ โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) ปี พ.ศ.2557 ได้แก่

โรงเรียนในจังหวัดนครราชสีมา 1 โรงเรียน ยะลา 1 โรงเรียน และปัตตานี 1 โรงเรียน รวมทั้งหมด 3 โรงเรียน มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญโรงเรียนละ 2 คน คือ ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการฯ 1 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป มีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : σ) ส่วนการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview protocol) ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้ชื่อสมมติขึ้นกับผู้ให้ข้อมูลทุกคนที่เข้าร่วมให้ข้อมูลในงานวิจัยดังกล่าว และการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ทำโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้เวลาประมาณ 1.30 - 2 ชั่วโมง ทั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ณ สถานศึกษาของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้เทคนิคในการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา (Content analysis) ทั้งนี้ผู้วิจัยสร้างความน่าเชื่อถือของการวิจัย โดยผู้วิจัย

สร้างความน่าเชื่อถือของการวิจัยข้อมูล โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้ช่วยวิจัย (Member checking) ทั้งนี้ ผู้ร่วมให้ข้อมูลมีการตรวจสอบข้อมูลหรือบทสัมภาษณ์ ซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพนี้จะเป็นข้อมูลเชิงลึกที่ช่วยเสริมข้อมูลเชิงปริมาณให้ครอบคลุมชัดเจนและเพิ่มความน่าเชื่อถือของการวิจัย

ผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) พบว่า การดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม ในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากสูงไปต่ำคือ ด้านการนิเทศติดตามโรงเรียน ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจและการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำ และนักเรียนแกนนำ ด้านการรายงานความก้าวหน้าและการประเมินผล และด้านการลงมือปฏิบัติของโรงเรียน ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม ในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) ในภาพรวมและรายด้าน

ขั้นตอน	การดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมฯ	μ	σ	ระดับการดำเนินงาน
1	การสร้างความรู้ความเข้าใจ และการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ	4.31	.264	มาก
2	การลงมือปฏิบัติของโรงเรียน	4.21	.269	มาก
3	การนิเทศติดตามโรงเรียน	4.44	.281	มาก
4	การรายงานความก้าวหน้าและการประเมินผล	4.30	.290	มาก
รวม		4.32	.272	มาก

เมื่อพิจารณารายด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจและการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า โรงเรียนได้นำ “คุณธรรมเป้าหมาย” และ “คุณธรรมอัตลักษณ์” ที่ได้จากการระดมสมองมากำหนดเป็นตัวชี้วัดของโรงเรียน โดยแยกตามกลุ่มเป้าหมาย เช่น ผู้บริหาร ครู และนักเรียนอย่างชัดเจน มีการดำเนินงานมากกว่าข้ออื่น ๆ ส่วนโรงเรียนมีการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำเพื่อร่วมกันค้นหา “คุณธรรมเป้าหมาย” และระบุ “คุณธรรมอัตลักษณ์” ตามกลุ่มเป้าหมาย เช่น ผู้บริหาร ครู และนักเรียนอย่างชัดเจน มีการดำเนินงานน้อยกว่าข้ออื่น ๆ

1.2 ด้านการลงมือปฏิบัติของโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า โรงเรียนมีการจัดทำโครงการคุณธรรมที่เด็กคิด เด็กเลือก เด็กทำ และให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติอย่างเต็มที่ มีการดำเนินงานมากกว่าข้ออื่น ๆ ส่วนโรงเรียนร่วมกันพัฒนา “โครงการคุณธรรม Moral project” ซึ่งเป็นแผนปฏิบัติงานและเครื่องมือในการปฏิบัติการเรียนรู้ และสร้างสรรค์ความดีอย่างเป็นระบบ มีการดำเนินงานน้อยกว่าข้ออื่น ๆ

1.3 ด้านการนิเทศติดตามโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า โรงเรียนได้รับการนิเทศจากนิเทศอาสาของมูลนิธิยุวสถิรคุณ ในการเยี่ยมชมโรงเรียน ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาหารืออย่างเป็นกัลยาณมิตร มีการดำเนินงานมากกว่าข้ออื่น ๆ ส่วนโรงเรียนได้รับการนิเทศติดตามเพื่อเสริมหนุนและให้กำลังใจจากผู้นิเทศอาสาของมูลนิธิยุวสถิรคุณอย่างต่อเนื่อง มีการดำเนินงานน้อยกว่าข้ออื่น ๆ

1.4 ด้านการรายงานความก้าวหน้าและการประเมินผล มีภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า โรงเรียนมีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความก้าวหน้าของโครงการ และนำเสนอผลงานความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง มีการดำเนินงานมากกว่าข้ออื่น ๆ ส่วนโรงเรียนได้มีการสังเคราะห์และถอดบทเรียนจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำไปปรับปรุงกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการดำเนินงานน้อยกว่าข้ออื่น ๆ

2. ผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานตาม

กระบวนการพัฒนาการดำเนินงานตามกระบวนการ พัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม ในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) ในประเด็นดังต่อไปนี้คือ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจและการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ 2) การลงมือปฏิบัติของโรงเรียน 3) การนิเทศอาสาติดตามโรงเรียน 4) การรายงานความก้าวหน้าและการประเมินผล ผลการวิจัย พบว่าโรงเรียนประสบปัญหาเพียง 3 ประเด็นดังรายละเอียดต่อไปนี้คือ

2.1 ปัญหาการสร้างความรู้ความเข้าใจและการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู ผู้วิจัยสรุปประเด็นได้ดังนี้

1) การขาดความตระหนัก โดยพบว่าบุคลากรยังขาดความตระหนักในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมไปสู่เป้าหมาย ถึงแม้ว่าบุคลากรทุกคนในโรงเรียนได้เข้ารับการอบรมพัฒนาศักยภาพเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วก็ตาม

“...ความตระหนักของบุคลากร...ครูและนักเรียนในทางปฏิบัติจริง ๆ .....ครูเราก็ยังไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์ที่ปฏิบัติตาม.....แค่มิวินัยในการมาโรงเรียนตรงเวลาก็ยังไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์.....แม้แต่เรื่องจิตอาสาของครูส่วนหนึ่งยังมีน้อย.....” (บางตอน จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการฯ)

2) การขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ โดยพบว่า การพัฒนาครูแกนนำและนักเรียนแกนนำขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาตนเอง ไม่มีการต่อยอดในการสร้างทีมนำ อีกทั้งนักเรียนแกนนำที่เป็นตัวหลักเริ่มจบจากสถานศึกษา โดยที่โรงเรียนหรือครูแกนนำไม่มีการสานต่อหรือสร้างแกนนำเพิ่มเติม

“.....ปัญหา....การสร้างความรู้ความเข้าใจคือ...ขาดความต่อเนื่อง...ครูและนักเรียนอบรมโรงเรียนคุณธรรม.....หลังจากนั้นต่อมาก็ไม่มีการอบรมในส่วนนี้อีกเลย...ประมาณ 3 ปีละ....เราไม่มีการต่อยอดและไม่สานต่อนักเรียนแกนนำ...พอเด็กรุ่นต่อไปจะมาทำก็จะไม่เข้าใจ....” (บางตอนจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการฯ)

2.2 ปัญหาการลงมือปฏิบัติของโรงเรียน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู สรุปประเด็นได้ดังนี้

1) ขาดการนิเทศติดตามโครงการคุณธรรม โดยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาการกำกับ

ติดตามโครงการ ไม่ว่าจะ เป็นในระดับห้องเรียน หรือโครงการในระดับโรงเรียน อีกทั้งโรงเรียนไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการนิเทศภายในที่ชัดเจนจึงส่งผลทำให้โครงการบางส่วนหยุดชะงักไป

“.....โครงการห้องมันเคยเกิด..... แต่ก็หยุดชะงักไปแล้ว เนื่องจากปัญหาการเข้าถึงของครู.....การนิเทศ.....ครูไม่ได้ติดตามว่านักเรียนทำโครงการถึงไหนแล้ว.....ไม่มีนิเทศที่ได้รูปแบบบางโครงการมีการติดตามและประเมินแต่ไม่ค่อยสม่ำเสมอ.....” (บางตอนจากการสัมภาษณ์ ครู)

2) ขาดความรู้ในการทำโครงการคุณธรรม โดยพบว่า ครูยังใช้ระบบการสอนนักเรียนทำโครงการแบบชี้แนะ ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนคิดค้นปัญหาหรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนยังขาดทักษะในการทำโครงการด้วยความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง

“จุดสำคัญของโครงการที่ไม่ค่อยสำเร็จคือ.....ครูยังเป็นผู้ชี้แนะ ไม่ให้เด็กได้คิดเอง...โครงการห้องส่วนหนึ่งเป็นโครงการที่ครูคิดให้...” (บางตอน จากการสัมภาษณ์ครู และผู้อำนวยการ)

3) ขาดการวางแผนและขาดความร่วมมือ โดยพบว่า ในการลงมือปฏิบัติยังขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างจริงจัง รวมทั้งระบบการวางแผนการบริหารงาน การวางแผนงานที่ไม่ชัดเจน ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

“.....เราขาดการวางแผน.....ในการทำกิจกรรมก็ยังไม่ค่อยจะชัดเจนสักเท่าไร.....การมอบหมายภาระงานผ่านช่องทางของกรรมการสถานักเรียนหรือสายชั้นยังไม่ชัดเจน.....” (บางตอน จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ)

4) ขาดความพร้อมขยายเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม โดยพบว่า โรงเรียนไม่มีความพร้อมในเรื่องของทีมงาน ไม่ว่าจะเป็นครูแกนนำหรือนักเรียนแกนนำ ซึ่งเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อนและขยายเครือข่ายไปสู่ภายนอก อีกทั้งจำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนหนึ่งในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์

“.....การที่เราจะไปขยายให้โรงเรียนอื่น....เราก็ต้องพร้อมก่อน....เช่น....ต้องมีงบประมาณ....ในส่วนของการซื้อวัสดุอุปกรณ์....อีกอย่างหนึ่งคือครูและเด็กไม่มีความพร้อมขาดความเป็นผู้นำถ้าเราไปขยายในขณะที่เราไม่พร้อมก็เหมือนกับว่าโรงเรียนที่เรา

ไปขยายไม่ได้เต็มรูปแบบ...” (บางตอนจากการสัมภาษณ์ครู)

2.3 การนิเทศอาสาดูตามโรงเรียน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู พบว่า การนิเทศอาสาดูตามโรงเรียนไม่ประสบปัญหาใดๆ

“.....ผมยังไม่พบปัญหาอะไรเกี่ยวกับผู้นิเทศอาสา...คณะนิเทศอาสาของมูลนิธิรัฐสภาคณะ เป็นผู้นิเทศติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานเขามา นิเทศแบบกัลยาณมิตร...เขามาเราจะมีความสุข...เขามาเติมเต็มให้เรา.....มาช่วยแนะนำให้กำลังใจเรามากกว่า...ดีมาก ๆ.....ทุกครั้งที่เขาจะมีคำแนะนำและข้อเสนอแนะดี ๆ มาตลอดเราสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงและเกิดผลจริง.....” (บางตอน จากการสัมภาษณ์ครู)

2.4 ปัญหาการรายงานความก้าวหน้าและการประเมินผล จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูสรุปประเด็นได้ดังนี้

1) ขาดเครื่องมือการประเมินผล โดยพบว่า ครูไม่มีการออกแบบเครื่องมือการวัดผลประเมินโครงการที่ชัดเจน

“...ไม่ได้สร้างเครื่องมือ...ไม่มีการประเมิน...เราไม่ได้มีเครื่องมือในการประเมินที่ชัดเจน.....” (บางตอน จากการสัมภาษณ์ ครู)

2) ขาดระบบการรวบรวมจัดเก็บเอกสารหลักฐาน โดยพบว่า โรงเรียนขาดระบบการรวบรวมจัดเก็บเอกสารหลักฐาน ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลไม่ต่อเนื่องและเกิดความล่าช้าในการจัดทำรายงานผล

“...ปัญหาการรวบรวมงาน.....ระบบการจัดเก็บการรวบรวมเอกสารและร่องรอยเกี่ยวกับการดำเนินงานที่ไม่เป็นระบบ...เวลาเราจะไปนำเสนอผลงาน...ก็จะวุ่นวายหาไฟล์ข้อมูลจากคนนั้นทีคนโน้นที...” (บางตอน จากการสัมภาษณ์ครูและผู้อำนวยการ)

3) การเขียนรายงาน โดยพบว่าครูประสบปัญหาการเขียนรายงานผลเชิงวิชาการซึ่งครูต้องใช้ทักษะการเขียนเชิงบรรยายหรือพรรณนา ประการหนึ่งอาจมาจากกระบวนการปฏิบัติที่ไม่ชัดเจนจึงส่งผลต่อการเขียนรายงาน

“ปัญหาอยู่ที่.....การเขียนให้สละสลวย.....บรรยาย.....พรรณนาเชิงวิชาการ...ซึ่งบางคนไม่ถนัดการเขียนแต่ถนัดในเชิงปฏิบัติมากกว่า...” (บางตอนจากการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการ)

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม ในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) ผลจากการวิจัยปัญหาการดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาการดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม ในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) พบว่า โรงเรียนประสบปัญหาเพียง 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้คือ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจและการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ 2) การลงมือปฏิบัติของโรงเรียน 3) การรายงานความก้าวหน้าและการประเมินผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้คือ

3.1 แนวทางการพัฒนาการสร้างความรู้ความเข้าใจและการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ พบว่า โรงเรียนควรจัดให้มีศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม และควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนหรือองค์กรภายนอกมาร่วมดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาการดำเนินงานต่อไปในอนาคต

3.2 แนวทางการพัฒนาการลงมือปฏิบัติของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนควรจัดให้มีการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของนักเรียน ควรสร้างอัตลักษณ์และกำหนดคุณธรรมเป้าหมาย ค่านึงการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่ชัดเจนโดยสร้างเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดและวิธีการวัดประเมินผล อีกทั้งควรสนับสนุนการปฏิบัติงานตามแผนพร้อมนิเทศติดตาม นอกจากนี้ควรสนับสนุนครูเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการแลกเปลี่ยนทัศนคติและสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเต็มที่

3.3 แนวทางการพัฒนาการรายงานความก้าวหน้าและการประเมินผล พบว่า โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการวางแผนเพื่อเข้าใจถึงเป้าหมายและทิศทางในการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน มีการคัดเลือกผู้ปกครองที่มีความพร้อมที่จะเสียสละในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ควรมีการวางแผน วางกรอบการประเมินโดยใช้กระบวนการกลุ่มและประเมินความสำเร็จร่วมกัน และ

ควรให้โรงเรียนเข้าร่วมประกวดเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอประเด็นอภิปราย ดังนี้

1. การดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม ในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการนิเทศอาสาดิตตามโรงเรียน ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจและการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ด้านการรายงานความก้าวหน้าและการประเมินผล และด้านการลงมือปฏิบัติของโรงเรียน

ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) ได้เข้าร่วมกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ได้ผ่านการพัฒนาหลักสูตรและจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ทำให้โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ มีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมกับผู้เกี่ยวข้องเข้าไปทิศทางเดียวกัน และมีการนิเทศจากนิเทศอาสาจากมูลนิธิยุวสถิรคุณ เยี่ยมชม ให้คำแนะนำอย่างเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งสอดคล้องกับ วิริยา ศรีเชียร (2551) ที่กล่าวว่า การดำเนินงานและเตรียมบุคลากร ต้องมีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน เพื่อให้มีจุดมุ่งหมายในทิศทางเดียวกัน ดึงความร่วมมือจากชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมประเมินผลความสำเร็จ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาการดำเนินงาน นอกจากนี้โรงเรียนยังสนับสนุนให้เด็กคิด เด็กเลือก เด็กทำ และให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับ สมปอง ใจดีเฉย และคณะ (2554) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้โครงการคุณธรรม อาจใช้กระบวนการมีส่วนร่วมลักษณะ Bottom up กล่าวคือ ให้เด็กร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมนำเสนอ โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุน

2. ปัญหาการดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม ในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนประสบปัญหาใน 3 ประเด็น ดังนี้

2.1. ปัญหาการสร้างความรู้ความเข้าใจและการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำนักเรียนแกนนำ พบว่าบุคลากรขาดความตระหนักและความต่อเนื่องในการพัฒนาครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ถึงแม้ว่าครูส่วนใหญ่ยอมรับว่าตนเองมีความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเป็นอย่างดี แต่ในทางปฏิบัติเกิดช่องว่างขึ้นจึงเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อน จัดอบรมกระบวนการพัฒนาแกนนำในการขับเคลื่อนพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมไม่ต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ สิทธิศักดิ์ แก้วทา และทีปพิมพ์ สันตะวัน (2555) ที่พบว่า ปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิจิตร มีปัญหาการดำเนินงานสูงสุด คือด้านบุคลากร

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรในโรงเรียนไม่มีจิตวิญญาณในการทำงาน ทำให้การขับเคลื่อนไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งผู้บริหารไม่สร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับบุคลากร ไม่ชี้แจงแนวทางปฏิบัติที่อย่างชัดเจน ไม่มีมาตรการในการควบคุมหรือเสริมแรงให้บุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2539) ที่กล่าวว่า โรงเรียนควรจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนา นักเรียนด้านคุณธรรม กำหนดระเบียบปฏิบัติให้บุคลากรเป็นแบบอย่างที่ดี และให้ครูร่วมมือปลูกฝังสร้างเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมตามแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน และสอดคล้องกับ ประเวศ วะศรี (อ้างถึงใน อาอีซัน เกป็น, 2556 : 44-45) กล่าวว่า การเรียนรู้และพัฒนาทุกฝ่ายต้องร่วมกันปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่อย่างต่อเนื่อง เข้มแข็งจริงจัง จริงใจ ประเมินปรับปรุง เรียนรู้และพัฒนาด้วยกันชื่นชมความสำเร็จและภาคภูมิใจร่วมกัน

2.2 ปัญหาการลงมือปฏิบัติของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนขาดการนิเทศติดตามโครงการในระดับห้องเรียนหรือระดับโรงเรียน เนื่องจากการดำเนินงานของโรงเรียนไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศติดตามภายในที่ความชัดเจน ทำให้การขับเคลื่อนโครงการคุณธรรมขาดความต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ วิริยา ศรีเชียร (2551) กล่าวว่า การดำเนินการนิเทศ กำกับติดตาม ดูแลสนับสนุนควรใช้วิธีการอันเป็นกัลยาณมิตร โดยนำวงจร PDCA มาปรับใช้ในการประเมินผล อีกทั้งครูขาดความรู้ในการถ่ายทอดหรือการสอนโดยใช้โครงการ ใช้วิธีการสอนแบบเดิม ๆ คือสอนโครงการแบบชี้หน้า ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนคิดค้นปัญหาหรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนขาดทักษะในการทำโครงการ ดังที่ มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2558) กล่าวว่า

โครงการคุณธรรมเป็นโครงการความดีเชิงรุกที่เด็กคิด เด็กเลือก เด็กทำ ในรูปแบบของโครงการ ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง นอกจากนี้โรงเรียนขาดการวางแผนและความร่วมมือในการวางแผนงานที่ไม่ชัดเจน

2.3 ปัญหาการนิเทศอาสาติดตามโรงเรียน พบว่า โรงเรียนไม่สบปัญหาใด ๆ ในการนิเทศอาสาติดตามโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมฯ ของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา มีการนิเทศอาสาติดตามเพื่อเสริมหนุนและให้กำลังใจโรงเรียนโดยผู้นิเทศอาสาของมูลนิธิยุวสถิรคุณ จะมาเยี่ยมชม ให้คำแนะนำ เพื่อให้คำปรึกษาหารืออย่างเป็นกัลยาณมิตรแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเป็นกำลังใจให้กันและกัน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนารวมโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง และจะเกิดความยั่งยืนตลอดไป ดังที่ วิริยา ศรีเชียร (2551) ที่กล่าวว่า การนิเทศ กำกับติดตาม ดูแลสนับสนุนควรใช้วิธีการอันเป็นกัลยาณมิตรเพื่อขับเคลื่อนให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความราบรื่น เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ให้คำปรึกษาและชี้แนะผู้ปฏิบัติ การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ การสนับสนุนด้านทรัพยากรงบประมาณ ซึ่งการนิเทศติดตามทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าในการดำเนินงาน สภาพความสำเร็จ นอกจากนี้ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย การประเมินแบบมีส่วนร่วม จัดประเมินและนิเทศภายใน และนำวงจร PDCA มาปรับใช้ในการประเมินผลกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ

2.4 ปัญหาการรายงานความก้าวหน้าและการประเมินผล พบว่า ขาดเครื่องมือการประเมินผล จัดเก็บเอกสารหลักฐานไม่เป็นระบบซึ่งส่งผลกระทบต่อรายงานความก้าวหน้าของโครงการ ซึ่งอาจเป็นเพราะโรงเรียนไม่ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลที่ใช้ในการประเมินผลตามสภาพจริง ส่งผลกระทบต่อผู้รับผิดชอบที่ต้องเขียนรายงานความก้าวหน้าไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2550) กล่าวว่า โรงเรียนส่วนมากไม่มีการกำหนดและประเมินผลตามแผนอย่างเป็นรูปธรรม ประเมินผลไม่ครบทุกโครงการที่กำหนดตามแผนและไม่มีแผนการดำเนินงานไม่ชัดเจน ซึ่งเอกสารร่องรอยที่เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ จะเป็นประโยชน์ต่อการเขียนรายงานความก้าวหน้าของโครงการได้เป็นอย่างดี ดังที่ มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2558) กล่าวว่า โรงเรียนที่ดำเนินการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

ต้องมีการประชุมเชิงปฏิบัติการรายงานความก้าวหน้าเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอผลงานความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1) โรงเรียนควรจัดให้มีการศึกษาดูงานในโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบในภูมิภาคใกล้เคียง เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักและพัฒนาศักยภาพความรู้ รวมทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนร่วมกันให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

2) โรงเรียนควรมีการนิเทศติดตามการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ได้รับวิทยุกำลังใจจากผู้นิเทศอาสาของมูลนิธิยุวสถิรคุณอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการเสริมหนุนให้โรงเรียนมีการพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) โรงเรียนควรมีการประเมินผลสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินผลและร่วมกันประเมินการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการแนวทางการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม

2) ควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในการกำกับติดตามโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม

3) ควรมีการศึกษาแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). *คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา คุณธรรมพื้นฐาน เอกสารอันดับที่ 6/2539 โครงการประกันคุณภาพการศึกษา สำนักทดสอบทางการศึกษากกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ

โครงการกองทุนการศึกษา. (2557). *เอกสารประกอบการประชุมสร้างความเข้าใจและกำหนดแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3*.

ทิตินา แคมมณี. (2546). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : เสริมสินพีรเพชร ชิสมเทม.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2550). *รายงานฉบับสมบูรณ์ การประเมิน เสนอแนะ และพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2550*. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *รายงานเบื้องต้น การเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ : วิ.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

วิริยา ศรีเชียร. (2551). *การพัฒนาคู่มือส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน: บทเรียนรู้จากการโรงเรียนที่มีการปฏิบัติดี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2558). *คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม*. กรุงเทพฯ : สหมิตรพรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

_____. (2559). *คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม*. กรุงเทพฯ : สหมิตรพรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.

- สิทธิศักดิ์ แก้วทา และทีปพิพัฒน์ สันตะวัน. (2555). *แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิจิตร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุวิมล ว่องวานิช และดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ. (2553). *การวิจัยปฏิบัติการชั้นเรียน*. สืบค้นจาก <http://www.educ.su.ac.th/index.php?option/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *รายงานเบื้องต้น การเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สมปอง ใจดีเฉย และคณะ. (2554). *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การสังเคราะห์องค์ความรู้กระบวนการสร้างโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม (บางมูลนากโมเดล)*. เสนอต่อศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- อาชีชัน เกป็น. (2556). *สภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอิสลามแก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสตูล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เอกรินทร์ สังข์ทอง. (2551). *รายงานการวิจัยภาวะผู้นำเชิงพุทธวัฒนธรรมของผู้อำนวยการโรงเรียนของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.